

Bør folk jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre?

Befolkningens oppfatninger om kvinner og menn

Anne Skevik Grødem og Ragni Hege Kitterød

Institutt for samfunnsforskning

Notat 2024:14

© Institutt for samfunnsforskning
Notat 2024:14

Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo

ISBN (digital): 978-82-7763-832-4
ISSN (digital): 2704-1891

www.samfunnsforskning.no

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
English Summary.....	6
Innledning.....	7
Pårørendeomsorg i dag.....	8
Data og framgangsmåte	11
Liten oppslutning om at folk bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre, men det er størst oppslutning om at menn bør gjøre det	13
Hva kjennetegner de som er enige eller nøytrale/usikre på om kvinner og menn bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre? ...	14
Resultater for om kvinner bør redusere arbeidstiden	16
Resultater for om menn bør redusere arbeidstiden.....	18
Diskusjon	21
Begrensninger og videre forskning	23
Litteratur	24
Vedlegg	26

Forord

CORE SURVEY 2022 – Likestillingsundersøkelsen er en undersøkelse om befolkningens syn på ulike likestillingsspørsmål. Undersøkelsen er laget av CORE – Senter for likestillingsforskning ved Institutt for samfunnsforskning og ble gjennomført av Kantar Public våren 2022. Undersøkelsen kartlegger holdninger til likestilling i politikk, utdanning, arbeidsliv og familie og tar opp både gamle og nye tema. Resultatene publiseres i tidsskriftartikler, rapporter og mindre notater. Dette notatet viser analyser av befolkningens holdninger til likedeling av ansvar for hjem og familie og ansvar for å forsørge familien økonomisk. Arbeidet med notatet har, ved siden av finansiering fra CORE – Senter for likestillingsforskning, også mottatt finansiering fra prosjektet «Shades of Grey: Negotiating Age Norms, Class and Gender in the time of Pension Reform» fra Norges forskningsråd (prosjektnummer 301296).

Oslo 5. juni 2024

Anne Skevik Grødem og Ragni Hege Kitterød

Sammendrag

Forfatter	Anne Skevik Grødem og Ragni Hege Kitterød
Tittel	Bør folk jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre? Befolkningens oppfatninger om kvinner og menn
Sammendrag	<p>Dette notatet undersøker befolkningens oppfatninger om voksne barns ansvar for å ta seg av sine foreldre og om disse oppfatningene varierer med «barnets» kjønn. Analysen er basert på et spørsmål fra CORE SURVEY 2022 – Likestillingsundersøkelsen, der halvparten av respondentene ble spurt hvorvidt <i>kvinner</i> over 60 år bør redusere arbeidstiden for å hjelpe gamle foreldre, og den andre halvparten ble spurt om hvorvidt <i>menn</i> bør gjøre dette. Det er ingen sterk oppslutning om at eldre arbeidstakere bør jobbe mindre for å ta seg av gamle foreldre, men det er større oppslutning om / mindre motstand mot at menn bør gjøre det, enn at kvinner bør gjøre det. Kvinner er oftere enn menn uenige i at kvinner og menn bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre, og oppslutningen er mindre i eldre enn yngre aldersgrupper. Det er også en klar sammenheng mellom oppslutning om at likestilling er viktig, og holdninger til om eldre arbeidstakere bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre. Sammenhengen er negativ når det spørres om kvinner, og positiv når det spørres om menn.</p>
Emneord	Likestilling, kjønnsroller, «split sample», uformell omsorg, velferdsstat

English Summary

Author	Anne Skevik Grødem and Ragni Hege Kitterød
Title	Should people work less to help elderly parents? Popular beliefs about women and men
Summary	<p>This report investigates the public's beliefs about adult children's responsibility for taking care of their parents, and whether these beliefs vary according to the "child's" gender. The analyses are based on a question asked in CORE SURVEY 2022 – Gender Equality Survey, where half of the respondents were asked whether <i>women</i> over 60 should reduce their working hours to help elderly parents, and the other half were asked whether <i>men</i> should do so. In general, there is not strong support for the idea that older workers should work less to take care of elderly parents, but there is greater support / less opposition to men doing it than to women doing it. Women disagree more often than men both with the idea that women should reduce their working hours to take care of elderly parents, and with the idea that men should do so, and the ideas receive less support in older than younger age groups. There is also a clear association between support for gender equality on the one hand, and support for the idea that older workers should work less to help elderly parents on the other. The correlation is negative when asked about women and positive when asked about men.</p>
Index terms	Gender equality, gender roles, "split sample", informal care, welfare state

Innledning

I dette notatet undersøker vi befolkningens oppfatninger om familiens ansvar for å ta seg av de eldre, nærmere bestemt det ansvaret godt voksne barn har for sine foreldre, og hvorvidt disse oppfatningene varierer med «barnets» kjønn. Dette har vi forsøkt å studere ved å spørre halvparten av respondentene i en undersøkelse om hvorvidt *kvinner* over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre, og den andre halvparten om hvorvidt *menn* bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe av gamle foreldre.

Bakgrunnen for at det er interessant å undersøke oppfatninger om å hjelpe gamle foreldre, er at det stadig blir flere eldre i den norske befolkningen, samtidig som det er en politisk målsetting at flere skal stå lenger i arbeid – noe som kan stå i motsetning til å ta seg av gamle foreldre. Perspektivmeldingen 2021 anslår at andelen som er 67 år og eldre, vil øke fra 15 prosent i 2021 til 26 prosent i 2060 (Meld. St. 14 (2020–2021)). Selv om helsetilstanden blant eldre er bedre enn før og mange kommer til å klare seg godt lenge (Syse & Strand, 2022), øker risikoen for at man vil trenge en del hjelp, med alderen. Etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester vil trolig øke, men antallet ansatte i tjenestene vil ikke stige i takt med behovet (se for eksempel NOU 2023: 4). Selv om velferdsteknologi og satsing på rehabilitering etter sykdom kan sette eldre bedre i stand til å klare seg selv, vil det trolig bli behov for mer hjelp fra pårørende.

Pårørende gjør allerede en betydelig innsats. Et anslag sier at uformell, ulønnet hjelp eller tilsyn i Norge utgjør 136 000 årsverk, som er nesten like mye som innsatsen i kommunale omsorgstjenester (Departementene, 2020: 11). Hvis denne innsatsen skal økes, kan det gå utover pårørendes deltakelse i yrkeslivet og målet om at flere skal stå lenger i jobb (NOU 2022:7). Det vil bli stor etterspørsel etter arbeidskraft i tiden framover, ikke minst i helse- og omsorgstjenestene (Cappelen et al., 2020). Hvis mange arbeidstakere må redusere arbeidsinnsatsen sin for å yte hjelp som pårørende, kan tjenestene bli svekket, noe som vil gi ytterligere behov for innsats fra pårørende.

Det er altså økt etterspørsel etter arbeidskraft og et mål om lengre yrkeskarrierer, samtidig som det blir flere eldre med behov for hjelp og omsorg, og spørsmålet vi analyserer i dette notatet, løfter fram denne spenningen. Vi undersøker altså hva befolkningen tenker om godt voksne barns ansvar for gamle foreldre, og om man i større grad ser dette som kvinners ansvar enn menns ansvar.

Før vi presenterer analysene, går vi kort igjennom hva vi vet om pårørendes hjelp til gamle foreldre og om befolkningens oppfatninger om dette.

Pårørendeomsorg i dag

Det kan være behov for pårørendeomsorg i ulike relasjoner og i ulike livsfaser, men den vanligste formen for slik omsorg er hjelp til egne foreldre (Meld. St. 24 (2022–2023), s. 26). De fleste som yter omfattende hjelp til gamle foreldre, er i alderen 40–60 år, noen er også eldre. Alderen for når det er mest aktuelt å gi hjelp til foreldre, vil sannsynligvis krype oppover i framtiden, fordi levealderen øker og flere vil ha hjelpetrengende foreldre som er i 90-årene eller til og med over 100. Spørsmålet om hva man synes arbeidstakere over 60 år bør gjøre, vil dermed bli stadig mer aktuelt – også i lys av at arbeidstakere oppmuntres til å stå lenger i jobb (NOU 2022:7).

I mange land er det særlig voksne døtre som gir uformell omsorg til gamle foreldre, og døtre med lav utdanning gir mer hjelp enn døtre med høy utdanning (se Gautun & Bratt, 2024 for en littraturoversikt). En svensk studie viste at kutt i det kommunale velferdstilbudet til eldre førte til at døtre med lav utdanning og inntekt økte innsatsen for foreldrene sine, mens voksne barn med god økonomi heller kjøpte private tjenester (Ulmanen & Szebehely, 2015). Også norske studier viser at døtre gir noe mer uformell omsorg til gamle foreldre enn det sønner gjør, men kjønnsforskjellene er relativt små, og det ser heller ikke ut til å være store forskjeller etter sosioøkonomisk status i Norge (Gautun & Bratt, 2023; Vangen, 2021). Dette kan ha sammenheng med at de offentlige tjenestene i Norge er godt utbygde, mens markedet for å kjøpe private tjenester er begrenset.

Kjønnsforskjellene i innsatsen i uformelt omsorgsarbeid ser ut til å ha blitt noe mindre over tid. Tall fra Levekårsundersøkelsen til Statistisk sentralbyrå viser at andelen middelaldrende menn som ga omsorg til syke, eldre eller funksjonshemmede, økte fra 19 til 22 prosent fra 2015 til 2019. Blant kvinner var andelen om lag 25 prosent på begge tidspunkter (Arnesen, 2020).

Studier som stiller mer inngående spørsmål om hvem man gir hjelp til, eller hva slags hjelp som gis, nyanserer bildet av kjønnsforskjeller i innsatsen. Døtre yter mer omsorg til mødre, særlig til mødre med store omsorgsbehov, enn det sønner gjør. I omsorgen for fedre, uavhengig av om behovet er stort eller mindre, er det derimot ikke kjønnsforskjeller (Herlofson et al., 2013). Voksne barn gir generelt mer hjelp til mødre enn til fedre, noe som kan ha sammenheng med at mødre oftere bor alene. Eldre menn med hjelpebehov får oftere hjelp av sin ektefelle (Herlofson et al., 2013: 239). Det er også tendenser til at døtre og sønner yter ulike former for hjelp: Døtre gir praktisk hjelp med klesvask, renhold og annet husarbeid, mens sønner måker snø, ordner i hagen og gjør vedlikeholdsarbeid (Gautun & Bratt, 2023). Det kroppslige og personlige stellet en gammel forelder kan trenge, så som hjelp til å komme opp og ned av senga, kle på seg, vaske seg og spise, gjøres oftere av døtre enn av sønner (Gautun & Bratt, 2023). Personlig stell er imidlertid den minst vanlige formen for hjelp som ytes av voksne barn. Når foreldrene trenger hjelp til dette, kommer oftere det offentlige på banen. Det

vanligste, både for sønner og døtre, er å hjelpe foreldrene med transport, vedlikeholdsarbeid og det å bruke digital teknologi.

Bør voksne barn føle en forpliktelse til å ta seg av gamle foreldre? Vi har begrenset kunnskap om hva befolkningen mener om dette. En undersøkelse fra 2007–2008 så på hvem befolkningen i Norge, Frankrike, Russland, Romania, Bulgaria og Georgia mener bør ha hovedansvaret for å gi småbarn og eldre økonomisk støtte og omsorg (Daatland et al., 2013). Det ble spurt om hvorvidt hovedansvaret burde ligge hos familien, samfunnet eller begge, og Norge skiller seg ut med svært høye andeler som mente at samfunnet burde ta hovedansvaret. Når det gjelder omsorg for eldre, svarte 71 prosent i Norge at samfunnet burde ha hovedansvaret. Tilsvarende andel i Frankrike var 13 prosent i denne undersøkelsen, så dette var en betydelig forskjell – til tross for at både Norge og Frankrike er høyt industrialiserte land med omfattende velferdsstater og høy kvinnelig yrkesdeltakelse. Disse funnene svarer til funnene i en tidligere undersøkelse som sammenlignet Norge med England, Tyskland, Spania og Israel (Daatland & Herlofson, 2004). Andelen som mente at velferdsstaten, ikke familien, skulle ta ansvar for henholdsvis økonomisk støtte, hjelp i huset og personlig pleie til gamle som trengte dette, var langt høyere i Norge enn i de andre landene. Nordmenn er altså gjennomgående mindre tilbøyelige enn befolkningen i mange andre land til å se til familien når en eldre person trenger hjelp. Det er stor grad av konsensus om at velferdsstaten bør ha ansvaret.

Likevel tyder de samme studiene på at befolkningen i Norge yter hjelp til gamle foreldre når det trengs, i omtrent samme omfang som det som gjøres i sammenlignbare land (Daatland & Herlofson, 2004). Går dette omsorgsarbeidet ut over innsatsen i betalt arbeid? Det finnes flere studier av dette, både internasjonalt og i Norge. En sammenlignende studie av europeiske land i perioden 1994–2001 konkluderte med at uformelt omsorgsarbeid påvirket kvinners arbeidsinnsats negativt i Sør-Europa, mens dette i liten grad var tilfelle i de nordiske landene. Landene på det europeiske kontinentet befant seg i en mellomposisjon (Kotsadam, 2011). Nyere studier viser det samme mønsteret: I land der det er sterke normer om at ansvaret for eldreomsorg bør ligge på offentlige tjenester, og tjenestene er godt utbygget, påvirkes kvinners yrkesarbeid mindre enn i land der dette ikke er tilfelle (Naldini et al., 2016).

Studier som har sett nærmere på forholdet mellom uformell omsorgsinnsats og yrkesarbeid i Norge, konkluderer forholdsvis likt: Omsorg for gamle foreldre har liten betydning for arbeidsinnsatsen til voksne sønner og døtre (Gautun & Bratt, 2023, 2024; Gautun & Hagen, 2010; Vangen, 2021). De som gir omsorg i et slikt omfang at det «spiser» av arbeidstid, tilpasser seg gjerne ved å jobbe fleksibelt – hvis de kan – bruke de permisjonsmulighetene som finnes, eller bruke egenmelding. Arbeidstakere i Norge har rett til ti dager ubetalt permisjon for å yte omsorg til foreldre, ektefelle, samboer eller registrert partner (arbeidsmiljøloven § 12-10). I tillegg kan man få inntil 60 dagers permisjon for pleie av nærstående som befinner seg i livets slutfase. Egenmeldinger skal bare brukes ved egen sykdom, men studier tyder på at ordningen brukes som en

«sikkerhetsventil» av arbeidstakere med omfattende omsorgsoppgaver (Gautun & Bratt, 2024). Når slike ordninger er tilgjengelige, er det mulig å stå i jobb som før og samtidig gi hjelp og støtte til en eldre mor eller far.

Gautun og Bratt (2024:10) påpeker imidlertid at med høyere forventet levealder og større press på de kommunale tjenestene kan det hende at behovet for uformell omsorg vil øke i framtiden. Da spør det om eksisterende ordninger være tilstrekkelige, eller om flere pårørende vil måtte skalere ned innsatsen i arbeidslivet. Det vil i så fall skje mot et bakteppe der politikere ønsker å øke pensjonsalderen og dermed øke arbeidsinnsatsen i aldersgrupper som vil bli berørt (NOU 2022:7). Dette kan gi krevende dilemmaer for framtidens politikere.

Data og framgangsmåte

Analysene i dette notatet er basert på et spørsmål der respondentene ble delt tilfeldig i to, og der den ene halvparten fikk spørsmål om kvinner og den andre halvparten fikk spørsmål om menn. Spørsmålet var som følger:

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand? Kvinner/menn over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre hvis det er behov for det. (Helt enig, delvis enig, verken eller, delvis uenig, helt uenig, vet ikke).

Spørsmålet gjelder altså for godt voksne arbeidstakere og dreier seg ikke bare om hvorvidt man bør hjelpe gamle foreldre, men også om hvorvidt man bør jobbe mindre for å kunne gjøre dette.¹ Vi undersøker i hvilken grad folk er enige eller uenige i at eldre arbeidstakere bør skalere ned arbeidsinnsatsen for å hjelpe gamle foreldre, og om oppfatningene er forskjellige avhengig av om det spørres om kvinner eller menn. Videre undersøker vi hva som kjennetegner de som sier seg enige i at henholdsvis kvinner og menn bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre, sammenlignet med de som er uenige i dette.

Datagrunnlag

CORE SURVEY 2022 – Likestillingsundersøkelsen er en webbasert undersøkelse om befolkningens syn på ulike likestillings spørsmål, utarbeidet av CORE – Senter for likestillingsforskning ved Institutt for samfunnsforskning. Undersøkelsen ble gjennomført av Kantar Public våren 2022. Nettutvalget består av 4 099 respondenter i alderen 18–89 år.

Av alle som fikk invitasjon til å delta, var det 32,6 prosent som fylte ut spørreskjemaet før undersøkelsen ble lukket. Svarprosenten varierer litt mellom grupper. Kantar Public har konstruert en vekt som korrigerer for skjevheter knyttet til kjønn, alder, utdanning og geografisk bosted og gjør at sammensetningen av nettutvalget blir likere populasjonen. Vekten benyttes i analysene i dette notatet. Antall observasjoner vises uvektet.

Undersøkelsen kartlegger befolkningens holdninger til ulike likestillingsspørsmål, fordeling av familie- og yrkesarbeid samt en del bakgrunnsinformasjon. En del bakgrunnsopplysninger er også hentet fra informasjon som allerede er lagret i GallupPanelet.

Undersøkelsen inneholder noen spørsmål der respondentene ble delt tilfeldig («randomisert») i to («split sample»), og der halvparten fikk spørsmål om menn (gutter) og den andre halvparten om kvinner (jenter). Siden det er

¹ Påstanden var den andre i en bolk med totalt tre påstander, der første og tredje påstand var henholdsvis «Kvinner/menn over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe til med barnebarn hvis det er behov for det» og «Kvinner/menn bør jobbe så lenge som mulig selv om de kan ta ut pensjon fra 62 års alder». Utvalget ble randomisert slik at man ble spurt om samme kjønn (enten menn eller kvinner) på de tre spørsmålene i denne bolken.

tilfeldig om respondentene fikk spørsmål om menn eller kvinner, gir spørsmålene grunnlag for å studere om befolkningen har forskjellige holdninger til bestemte spørsmål avhengig av hvilket kjønn det spørres om. Mer informasjon om undersøkelsen finnes i [dokumentasjonsrapporten](#).

Analysene i dette notatet omfatter kvinner og menn i alderen 18–79 år. Vi utelukker respondenter som ikke besvarte spørsmålet om hvorvidt kvinner/menn bør redusere arbeidstiden for å hjelpe gamle foreldre hvis det er behov for det (21 stykker). I tillegg utelukker vi 153 respondenter som ikke har besvart spørsmålet om hvor mange barn de har, eller om yrkesaktivitet. Analyseutvalget omfatter da 3 849 respondenter.

Liten oppslutning om at folk bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre, men det er størst oppslutning om at menn bør gjøre det

Det er ikke stor oppslutning i befolkningen i Norge om at eldre kvinner/menn bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre (tabell 1). Blant de som fikk spørsmål om kvinner, var 63 prosent helt eller delvis uenige, og blant de som fikk spørsmål om menn, var 39 prosent uenige. Det er interessant å legge merke til at det er større oppslutning om at menn bør trappe ned i yrkeslivet, enn at kvinner bør trappe ned, og dette gjelder uansett om vi spør menn eller kvinner. Det var henholdsvis 13 prosent av menn og 11 prosent av kvinner som var enige i at kvinner bør trappe ned for å hjelpe gamle foreldre, mens 28 prosent av både menn og kvinner var enige i at menn bør gjøre dette. Det er også verdt å legge merke til at flere er nøytrale eller usikre når spørsmålet dreier seg om menn, enn når det dreier seg om kvinner, og også dette gjelder uansett om vi spør menn eller kvinner. Muligens reflekterer dette en tendens til at folk har mindre klare oppfatninger om menns enn kvinners rolle i det uformelle omsorgsarbeidet.

Tabell 1

Svarfordeling for oppslutningen om påstanden «Menn/kvinner over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre hvis det er behov for det». Prosent.

	Helt enig	Delvis enig	Verken eller	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke	N
Alle							
Spurt om kvinner	2	10	21	18	45	4	1900
Spurt om menn	6	22	28	18	21	7	1949
Menn							
Spurt om kvinner	2	11	22	19	41	5	891
Spurt om menn	5	23	30	18	19	5	886
Kvinner							
Spurt om kvinner	2	9	19	18	49	4	1009
Spurt om menn	7	21	25	17	23	8	1063

Hva kjennetegner de som er enige eller nøytrale/usikre på om kvinner og menn bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre?

Selv om det generelt er liten oppslutning i befolkningen om at eldre arbeidstakere bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre, er det en ikke ubetydelig andel som sier seg enige i at menn bør jobbe mindre for å ta seg av gamle foreldre. Det er også betydelige andeler som er nøytrale eller usikre. Vi undersøker hva som kjennetegner de som er enige (helt eller delvis), og de som er nøytrale/usikre, sammenlignet med de som er uenige (helt eller delvis) i påstanden. Analysene er gjort ved hjelp av multinomisk logistisk regresjon. Vi undersøker tilbøyeligheten til å være enig opp mot det å være uenig (referanse), og tilbøyeligheten til å være nøytral/usikker opp mot det å være uenig.

Vi ser på betydningen av respondentenes kjønn, alder, om de har barn eller ikke, om de er yrkesaktive eller ikke, utdanning, holdninger til likestilling generelt og holdninger til at menn og kvinner er forskjellige av natur (essensialisme) og dermed kan tenkes å egne seg til ulike oppgaver (omsorgsarbeid vs. yrkesarbeid). Dette er altså de uavhengige variablene i analysene (se deskriptiv statistikk i vedleggstabell 1).

Analysene så langt (tabell 1) har vist at menn og kvinner svarer forholdsvis likt på påstandene om at henholdsvis kvinner og menn bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre, men det er en tendens til at kvinner litt sjeldnere enn menn er enige i påstanden, og litt sjeldnere er nøytrale eller usikre. Dette gjelder altså både når spørsmålet stilles om kvinner, og når det stilles om menn. Vi undersøker nå om disse kjønnsforskjellene består i de multivariate analysene, der vi altså justerer for en rekke andre kjennetegn ved respondentene.

Spørsmålet om hva arbeidstakere over 60 år bør gjøre, vil føles nærmere for eldre enn yngre respondenter, og derfor ser vi også på betydningen av alder. Vi antar at de som er yrkesaktive, slutter opp om påstanden i mindre grad enn de som ikke er yrkesaktive, men vi er usikre på hvilken betydning det har å ha egne barn. På den ene siden kan vi tenke oss at de som har barn, vil være mer positive / mindre negative til påstanden enn de som ikke har barn, ettersom de ser for seg muligheten for å få omsorg fra barna når de selv blir eldre. På den andre siden kan det å ha barn innebære mindre støtte til påstanden fordi man, i enda sterkere grad enn andre, mener at foreldre ikke bør være en byrde for barna sine.

Når det gjelder utdanning, er vi først og fremst opptatt av om de som har yrkesfaglig bakgrunn, skiller seg fra dem med andre typer utdanning. Trolig har de ofte mer fysisk krevende jobber, noe som kan trekke i retning av at de er mer positive til å trekke seg ut av yrkeslivet tidlig. På den andre siden kan de ha

lavere inntekt og dermed mindre rom for / ønske om å redusere arbeidstiden enn andre utdanningsgrupper. For øvrig er høyt utdannede ofte mer likestillingsorienterte enn de som har kortere utdanning (Kitterød & Teigen, 2023), noe som kunne tilsi større tilbøyelighet til å slutte opp om at menn bør redusere arbeidstiden, enn at kvinner bør gjøre dette. Ettersom vi har en variabel for oppslutning om likestilling i analysen (se nedenfor), forventer vi ikke at det å ha lang utdanning gir utslag i analysene her.

Vi undersøker betydningen av holdninger til kjønnslikestilling fordi vi antar at de som er opptatt av likestilling, vil være mindre tilbøyelige til å si at kvinner bør jobbe mindre for å ta seg av foreldrene, mens denne dimensjonen antas å ha mindre eller motsatt betydning når vi spør om hva menn bør gjøre. Tilsvarende ser vi på betydningen av å ha essensialistiske oppfatninger om kjønn, altså å anta at kvinner og menn er forskjellige av natur og derfor passer til ulike oppgaver. Siden omsorgsarbeid tradisjonelt har vært kvinnearbeid, antar vi at essensialistiske oppfatninger om kjønn vil henge sammen med en oppfatning om at kvinner bør jobbe mindre for å ta seg av gamle foreldre, og med en oppfatning om at menn ikke bør gjøre dette.

Uavhengige variabler

Kjønn

Respondentens alder

Har barn: Hvorvidt man har barn (biologiske eller adopterte), uavhengig av barnas alder og om de bor i husholdningen eller ikke.

Yrkesaktiv: Basert på opplysninger om hvorvidt man for tiden har inntektsgivende arbeid eller ikke.

Utdanning: Basert på opplysninger om høyeste fullførte utdanning. Vi har plassert fagskole sammen med yrkesfaglige studieretninger på videregående nivå.

Oppslutning om likestilling: Indeks basert på tre påstander som fanger opp i hvilken grad respondentene mener at likestilling er viktig, hentet fra ulike deler av surveyen. Deltakerne ble spurt hvor enige eller uenige de var i at «Det blir snakket for mye om likestilling i den offentlige debatten», og at «Likestilling mellom kvinner og menn bør være en av de viktigste sakene når politikk utformes», samt hvor viktig eller uviktig de mente likestilling er som en politisk sak. Svarene ble gitt på femdelte skalaer. Vi har kodet dem slik at høye verdier i alle tilfeller indikerer at man synes likestilling er viktig, og lave verdier det motsatte, og så konstruert en indeks ved å summere skårene på de tre variablene og dele på tre. Indeksen har 13 verdier fra 1 til 5. Cronbachs alpha er 0,70.

Oppslutning om essensialisme: Indeks basert på grad av enighet/uenighet i følgende påstander, hentet fra ulike deler av surveyen: «Kvinnens og menns yrkesvalg forklares best med biologiske kjønnsforskjeller», «Gutter og jenter er forskjellige av natur» og «Kvinner og menn er svært forskjellige fra naturens side når det gjelder tanker og følelser». Høye skårer reflekterer stor

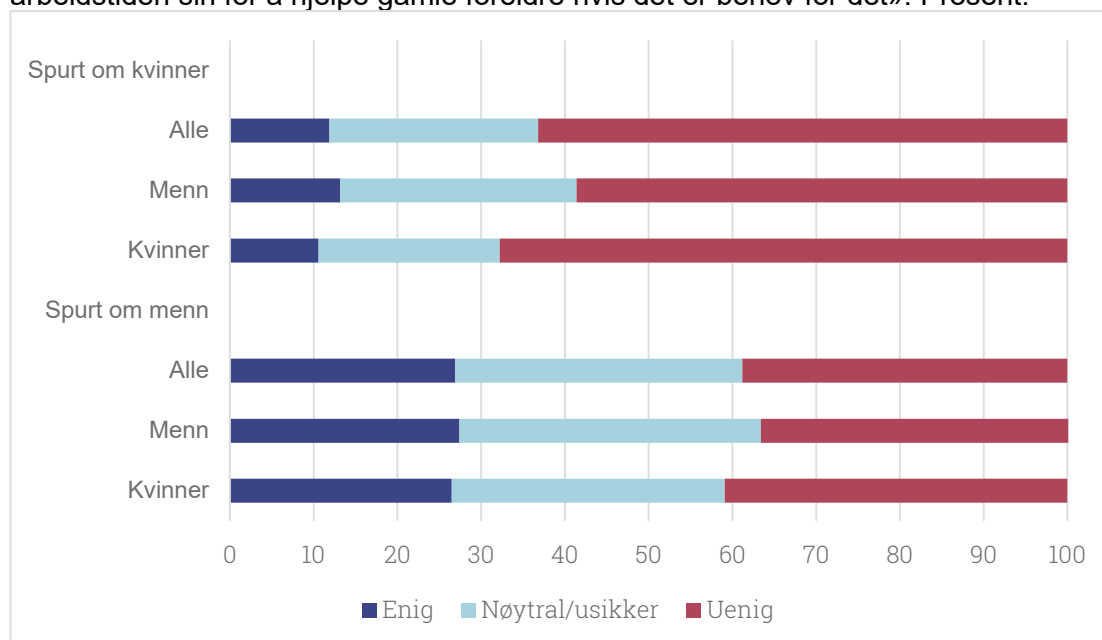
oppslutning om at kvinner og menn er forskjellige. Skårene er summert og delt på tre, noe som gir en additiv indeks med 13 verdier fra 1 til 5. Cronbachs alpha er 0,70.

Vi gjør analysene både for den delen av utvalget som fikk spørsmål om kvinner, og den delen som fikk spørsmål om menn. For begge delutvalgene har vi gjort analysene for alle respondenter og separat for menn og kvinner.

Figur 1 viser andelen som var enige, nøytrale/usikre og uenige i påstandene om henholdsvis kvinner og menn.

Figur 1

Svarfordeling for oppslutningen om påstanden «Menn/kvinner over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre hvis det er behov for det». Prosent.

Resultater for om kvinner bør redusere arbeidstiden

Resultater fra de multivariate analysene (multinomisk logistisk regresjon) oppgis som risikorater (risk ratio eller RR). Verdier høyere/lavere enn 1 innebærer at den aktuelle gruppen (for eksempel yrkesaktive) har større/mindre sjanse for å være enig eller nøytral/usikker enn det å være uenig, sammenlignet med respondenter i referansegruppen (ikke yrkesaktive).

Resultatene for de som fikk spørsmål om hvorvidt kvinner bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre, vises i tabell 2. Først vises resultater for svar for alle (modell 1), og deretter vises resultatene for menn og kvinner separat (modell 2 og 3). Analysene for alle viser at kvinner er mindre tilbøyelige enn menn til å være nøytrale/usikre, mens det ikke er noen kjønnsforskjell i tilbøyeligheten til å være enig. Videre er den nest eldste aldersgruppen (45–66

år) klart mindre tilbøyelig til å være enig enn uenig i påstanden sammenlignet med den yngste aldersgruppen, og de to eldste aldersgruppene er klart mindre tilbøyelige til å være nøytrale/usikre enn den yngste aldersgruppen. Det er ingen forskjeller mellom de som har barn, og de som ikke har barn, men de som er yrkesaktive, er mindre tilbøyelige enn de som ikke er yrkesaktive, til å være nøytrale/usikre. Det er ingen signifikante forskjeller mellom utdanningsgrupper, men det er en negativ sammenheng mellom å slutte opp om at likestilling er viktig på den ene siden, og det å være enig i påstanden og det å være nøytral/usikker på den andre, sammenlignet med å være uenig. Det er en positiv sammenheng mellom å slutte opp om at kvinner og menn er forskjellige av natur (essensialisme), og det å være enig i påstanden, sammenlignet med det å være uenig i påstanden.

Tabell 2

Resultater fra multinomisk logistisk regresjonsanalyse. Har fått spørsmål om *kvinner* (Kvinner over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre hvis det er behov for det).

	Svar fra alle (modell 1)		Svar fra menn (modell 2)		Svar fra kvinner (modell 3)	
	Enig vs. uenig	Nøytral/usikker vs. uenig	Enig vs. uenig	Nøytral/usikker vs. uenig	Enig vs. uenig	Nøytral/usikker vs. uenig
Kjønn (ref. mann)						
Kvinner	0,94	0,74*				
Alder (ref. 18–29 år)						
30–44 år	0,92	0,80	1,25	0,91	0,62	0,73
45–66 år	0,56*	0,54**	0,95	0,66	0,28**	0,46**
67–79 år	0,62	0,38***	0,92	0,51(*)	0,34*	0,27***
Har barn (ref. nei)						
Ja	1,04	1,03	0,85	1,09	1,30	0,93
Yrkesaktiv (ref. nei)						
Ja	0,90	0,67**	0,73	0,63*	0,98	0,67
Utdanning (ref. allmenn VGS)						
Grunnskole	1,41	0,96	1,64	1,00	0,95	0,79
Yrkesfag/fagskole	1,08	0,95	1,14	0,87	0,94	1,00
Høyere utdanning, kort	0,91	0,99	0,68	0,87	1,19	1,12
Høyere utdanning, lang	0,63	0,97	0,49	0,85	0,83	1,12
Oppslutning om likestilling, indeks	0,78**	0,77***	0,75*	0,75**	0,77(*)	0,76*
Oppslutning om essensialisme, indeks	1,66***	1,04	1,50*	1,06	1,97***	1,05

***signifikant på 0,001-nivå, **signifikant på 0,01-nivå, *signifikant på 0,05-nivå, (*)signifikant på 0,10-nivå

Note: Antall respondenter for alle/menn/kvinner = 1900/891/1009

Analysene for menn og kvinner separat (modell 2 og 3) viser lignende mønstre som analysene for alle, men vi legger merke til at alder har særlig betydning for kvinner. Her er det en sterk negativ sammenheng mellom alder og både det å være enig i påstanden og det å være nøytral/usikker, sammenlignet med det å være uenig i påstanden. Kvinner i de to eldste aldersgruppene er altså langt oftere enn de yngste kvinnene uenige i at kvinner bør redusere arbeidstiden for å hjelpe gamle foreldre. For menn er det ingen sammenheng mellom alder og tilbøyeligheten til å være enig i påstanden sammenlignet med det å være uenig, men menn i den eldste aldersgruppen er mindre tilbøyelige til å være nøytrale/usikre enn de yngste mennene.

Resultater for om menn bør redusere arbeidstiden

Resultatene for de som fikk spørsmål om menn bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre, vises i tabell 3. Resultater for alle vises i modell 4, og resultater for henholdsvis menn og kvinner vises i modell 5 og 6.²

Analysene for alle viser at kvinner er mindre tilbøyelige enn menn både til å være enige i denne påstanden og til å være nøytrale/usikre, sammenlignet med det å være uenige i påstanden. Videre er de eldste mindre tilbøyelige enn de yngste til både å være enige og nøytrale/usikre, sammenlignet med det å være uenig, og de med høyere utdanning (kort eller lang) er mer tilbøyelige enn de med utdanning fra allmennfaglig videregående skole til å være enige i påstanden, sammenlignet med det å være uenig. Det er en positiv sammenheng mellom å slutte opp om at likestilling er viktig, og det å være enig i påstanden og det å være nøytral/usikker, sammenlignet med det å være uenig, men oppslutningen om essensialisme har ingen betydning.

² Vi minner om at både andelen som er enige, og andelen som er nøytrale/usikre, er høyere når påstanden gjelder for menn, enn når den gjelder for kvinner (se tabell 1 og figur 1).

Tabell 3

Resultater fra multinomisk logistisk regresjonsanalyse. Har fått spørsmål om *menn* (Menn over 60 år bør redusere arbeidstiden sin for å hjelpe gamle foreldre hvis det er behov for det).

	Svar fra alle (modell 4)		Svar fra menn (modell 5)		Svar fra kvinner (modell 6)	
	Enig vs. uenig	Nøytral/usikker vs. uenig	Enig vs. uenig	Nøytral/usikker vs. uenig	Enig vs. uenig	Nøytral/usikker vs. uenig
Kjønn (ref. mann)						
Kvinner	0,71**	0,74**				
Alder (ref. 18–29 år)						
30–44 år	1,40(*)	0,94	1,47	0,99	1,28	0,86
45–66 år	0,77	0,56**	0,92	0,65(*)	0,61(*)	0,45**
67–79 år	0,51**	0,36***	0,83	0,40**	0,31**	0,33***
Har barn (ref. nei)						
Ja	0,94	0,87	1,04	0,98	0,87	0,80
Yrkesaktiv (ref. nei)						
Ja	0,83	0,75*	1,14	0,91	0,65*	0,64*
Utdanning (ref. allmenn VGS)						
Grunnskole	1,15	1,06	1,72	1,18	0,78	1,06
Yrkesfag/fagskole	1,08	1,19	0,82	1,05	1,40	1,38
Høyere utdanning, kort	1,63*	1,33	1,55	1,48	1,75*	1,23
Høyere utdanning, lang	1,51*	1,09	1,33	1,15	1,72*	1,06
Oppslutning om likestilling, indeks						
	1,33***	1,13(*)	1,61***	1,27*	1,07	1,02
Oppslutning om essensialisme, indeks						
	1,01	0,91	1,23(*)	1,12	0,88	0,77**

***signifikant på 0,001-nivå, **signifikant på 0,01-nivå, *signifikant på 0,05-nivå, (*)signifikant på 0,10-nivå

Note: Antall respondenter for alle/menn/kvinner = 1949/886/1063

Analysene for menn og kvinner separat (modell 5 og 6) viser litt forskjellige mønstre. Mens det for kvinner er en negativ sammenheng mellom alder og tilbøyeligheten til å være enig i påstanden og å være nøytral/usikker, sammenlignet med det å være uenig, har alder ingen betydning for hvorvidt menn er enige i påstanden, sammenlignet med det å være uenig. Blant kvinner er yrkesaktive mindre tilbøyelige enn de som ikke er yrkesaktive både til å være enige i påstanden og til å være nøytrale/usikre, sammenlignet med å være uenige. Analysene for menn viser ingen klare forskjeller mellom utdanningsgrupper, mens analysene for kvinner viser en positiv sammenheng mellom utdanningsnivå og det å være enig i at menn bør trappe ned arbeidstiden for å hjelpe gamle foreldre, sammenlignet med å være uenig i dette. Derimot er det for menn en positiv sammenheng mellom oppslutning om at likestilling er

viktig, og det å være enig i påstanden og det å være nøytral/usikker, sammenlignet med det å være uenig i påstanden, mens analysene for kvinner ikke viser slike sammenhenger. Analysene for menn viser også en positiv sammenheng mellom oppslutning om essensialisme og tilbøyeligheten til å være enig i påstanden, sammenlignet med å være uenig, mens analysene for kvinner viser en negativ sammenheng mellom essensialisme og tilbøyeligheten til å være nøytral/usikker, sammenlignet med å være uenig.

Diskusjon

Analysene i dette notatet supplerer den eksisterende forskningen på befolkningens oppfatninger om forholdet mellom yrkesarbeid og omsorgsoppgaver for godt voksne arbeidstakere ved å innføre en kjønnsdimensjon: I stedet for å spørre «eldre arbeidstakere» generelt har vi spurt om kvinner/menn over 60 år. Vi har undersøkt om befolkningen svarer forskjellig avhengig av om spørsmålet stilles om kvinner eller menn, og vi har undersøkt om kjennetegn ved respondentene, som kjønn, alder, utdanning osv., har forskjellig betydning avhengig av om spørsmålet gjelder for kvinner eller menn.

Det er ingen sterk oppslutning om at eldre bør redusere arbeidsinnsatsen for å hjelpe gamle foreldre, noe som er i tråd med tidligere forskning som viser at folk i Norge generelt mener at omsorgsarbeid for andre enn egne mindreårige barn er et offentlig ansvar, og at ingen burde pålegges slike oppgaver (Daatland & Herlofson, 2004). Det er imidlertid større oppslutning om / mindre motstand mot at menn bør redusere arbeidsinnsatsen for å ta seg av gamle foreldre, enn at kvinner bør gjøre det.

Vi finner også betydelig variasjon i oppslutningen om at henholdsvis menn og kvinner bør jobbe mindre for å ta seg av gamle foreldre. Kvinner er oftere enn menn uenige i at arbeidstakere, uavhengig av kjønn, bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre. Dette kan bunne i at kvinner er mer velferdsstatsorienterte enn menn og oftere tenker at omsorg for hjelpetrengende eldre bør være et offentlig ansvar (Mair et al., 2016). Videre er oppslutningen om at eldre arbeidstakere, både menn og kvinner, bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre, klart mindre i eldre enn yngre aldersgrupper. Muligens reflekterer dette at spørsmålet er mer relevant for eldre enn yngre. Vi finner også, som forventet, at de som er yrkesaktive, oftere er uenige i at kvinner og menn over 60 år bør redusere arbeidstiden for å ta seg av gamle foreldre, enn de som ikke er yrkesaktive.

Vi ser videre en klar sammenheng mellom oppslutning om at likestilling er viktig, og holdninger til om eldre arbeidstakere bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre. Når det spørres om kvinner, er sammenhengen negativ (høyere likestillingsorientering går sammen med mindre oppslutning om den aktuelle påstanden), mens sammenhengen er positiv når det spørres om menn (høyere likestillingsorientering går sammen med større oppslutning om den aktuelle påstanden). Det også klare sammenhenger mellom oppslutning om essensialisme på den ene siden og holdninger til menns og kvinners yrkes- og omsorgsarbeid på den andre. Det overordnede bildet er at de som uttrykker essensialistiske holdninger, er mer tilbøyelige til å være enige i at kvinner bør redusere yrkesarbeidet, og mindre tilbøyelige til å være enige i at menn bør gjøre dette.

Slik vi ser det, er det mest interessante i våre analyser at vi finner større oppslutning om / mindre motstand mot at menn bør jobbe mindre for å hjelpe gamle foreldre, enn at kvinner bør gjøre dette. Vi kan tenke oss tre mulige forklaringer på dette mønsteret: en empirisk, en metodisk og en politisk.

Den empiriske forklaringen er at befolkningen svarer som de gjør fordi de vet hvordan verden faktisk ser ut: Menn står jevnt over lenger i jobb enn kvinner (Nav, 2023; NOU 2022:7) og har generelt lengre arbeidstid (Statistisk sentralbyrå, 2024). Kvinner bruker i gjennomsnitt mer tid enn menn på ulønnet omsorgsarbeid (Vaage, 2012), og de tilpasser seg generelt i større grad enn menn for å kunne kombinere jobb og omsorgsarbeid. Skal det skje ytterligere tilpasninger, bør disse altså komme blant menn og ikke blant kvinner.

Den metodiske forklaringen er at respondentene kan legge vekt på at spørsmålet inngår i en undersøkelse som handler om kjønnslikestilling. De kan ha ønsket å svare «riktig», gitt premisene for undersøkelsen, og dermed blitt ekstra opptatt av kvinners rett til lønnsarbeid og menns ansvar for omsorgsarbeid. Hvis denne forklaringen stemmer, ville vi få andre utfall hvis disse spørsmålene ble stilt i en undersøkelse med et annet hovedformål – for eksempel syn på eldre.

Den politiske forklaringen tar utgangspunkt i synet på lønnsarbeid. Enkelt sagt er det to hovedperspektiver på lønnsarbeid, og begge er sterkt kjønnet. På den ene siden snakker vi om lønnsarbeid som en byrde og et slit, slik vi kjenner fra diskusjonen om «sliterne» i arbeidslivet. På den andre siden kan lønnsarbeid forstås som en kilde til mening, sosial kontakt og en sikker inntekt, og dermed som et frigjøringsprosjekt. Det første perspektivet (plikt og byrde) assosieres gjerne med menn, det andre (frigjøringsprosjekt) med kvinner. Dermed er det å si at kvinner bør jobbe mindre og gjøre mer omsorgsarbeid, tilbakeskuende og i strid med hva likestillingspolitikken i mer enn 40 år har handlet om. Å si at menn bør skalere ned jobben og ta mer ansvar for omsorgsarbeid, er derimot fremtidsorientert og en videreføring av det politikken har prøvd å gjøre ved hjelp av foreldrepermisjon for fedre og andre tiltak. Når deltakerne i vår undersøkelse er mer tilbøyelige til å si at menn bør redusere arbeidsinnsatsen, enn at kvinner bør gjøre det, kan det hende at de tenker innenfor disse rammene: Menns plikt til arbeid bør ikke være absolutt, men kvinners rett til arbeid – og rett til å slippe å jobbe gratis for familien – er en viktig verdi.³

³ De to diskursene om lønnsarbeid gjenfinnes i litteraturen om velferdspolitikken. I marxistisk tradisjon er arbeidskraft en vare og lønnsarbeid et nødvendig onde for arbeiderklassen. I boka *The three worlds of welfare capitalism* argumenterte Esping-Andersen (1990) for at velferdsordninger kan bidra til å svekke arbeidskraftens varekarakter, og dermed bidra til «av-varegjøring» (decommodification) av arbeiderklassen. Feministiske forskere påpekte imidlertid at for kvinner var det ikke frigjøring fra lønnsarbeidet som hadde vært den største kampsaken, men snarere tilgang til arbeidsmarkedet i første omgang og frigjøring fra forventningen om alltid å være tilgjengelig for å yte ubetalt omsorgsarbeid (Lister, 1994; Orloff, 1993). I et feministisk perspektiv er dermed lønnsarbeidet en mulig vei til frigjøring fra det ubetalte arbeidet – med avgrenset arbeidstid og egen inntekt.

Begrensninger og videre forskning

Analysene i dette notatet er basert på et forholdsvis stort utvalg. Selv når vi deler utvalget i to og spør halvparten om kvinner og halvparten om menn, er det nærmere 2000 respondenter i hvert delutvalg. Dette er en styrke. Det er likevel noen usikkerheter knyttet til at spørsmålene om kvinners/menns ansvar for gamle foreldre er stilt i en undersøkelse som handler om kjønnslikestilling, noe som – som nevnt – kan ha gjort respondentene ekstra opptatt av å svare «riktig» med tanke på kjønn. Det vil være interessant å undersøke om mønstrene blir de samme hvis spørsmålet stilles i en undersøkelse som handler om senkarrierer, familieforpliktelser i aldrende samfunn eller andre tema som ikke framhever kjønn.

Svarene i denne undersøkelsen kan ikke uten videre brukes som en indikator på om befolkningen synes at voksne barn skal yte omsorg til gamle foreldre. Vi har spurt om befolkningen mener at kvinner/menn over 60 år bør redusere arbeidsinnsatsen for å gjøre dette. Dette er flertallet negative til, og som vi har sett, er det heller ikke vanlig at arbeidstakere i Norge jobber mindre for å hjelpe gamle foreldre. Voksne barn som yter mye omsorg, tilpasser seg ved å jobbe fleksibelt, bruke de permisjonsmulighetene som finnes, og spe på med egen sykemelding (Gautun & Bratt, 2023, 2024). Andre undersøkelser med flere spørsmål om tematikken kan fange opp nyansene i hva befolkningen tenker om balansegangen mellom familieforpliktelser og betalt arbeid når gamle foreldre trenger hjelp, og i hvilken grad de har ulike oppfatninger om menns og kvinners ansvar.

Hva man mener om voksne barns ansvar for gamle foreldre, varierer mellom ulike kulturer, og majoritetsbefolkningen i Norge ser ut til å være svært individorientert sammenlignet med befolkningen i mange andre land (Daatland et al., 2013). Norge har etter hvert fått store befolkningsgrupper med bakgrunn fra andre kulturer, som muligens tenker annerledes enn majoriteten om familiens ansvar for gamle foreldre. Disse gruppene er underrepresenterte i denne undersøkelsen (se [dokumentasjonsrapporten](#)), og de mønstrene som kommer fram i dette notatet, er trolig ikke dekkende for oppfatningene deres.

Endelig er det noen metodiske betraktninger rundt bruken av «split sample», altså at hver enkelt respondent har fått spørsmål enten bare om kvinner eller bare om menn. Det å spørre bare om ett kjønn, særlig i en undersøkelse som handler om likestilling, kan ha gitt respondentene følelsen av at vi har prøvd å lure dem. Dette kan ha påvirket svarfordelingen. I tilbakemeldingene på undersøkelsen har noen presisert at svaret de ga for det kjønn de fikk spørsmål om, er det samme svaret de ville gitt om de ble spurt om det andre kjønn. Det å spørre om enten kvinner eller menn, kan ha «forskjøvet» resultatene i forhold til det vi ville sett om vi hadde stilt alle et kjønnsnøytralt spørsmål («Arbeidstakere over 60 år bør ...»), eller om alle hadde fått spørsmål om både kvinner og menn. Dette vil det være interessant å undersøke i senere studier.

Litteratur

- Arnesen, P. K. (2020). Uføre og deltidsansatte gjør mest ulønnet omsorgsarbeid. SSB.
<https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/ufore-og-deltidsansatte-gjor-mest-ulonnet-omsorgsarbeid>
- Cappelen, Å., Dapi, B., Gjefsen, H. M. & Stølen, N. M. (2020). *Framskrivinger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning mot 2024*. Statistisk sentralbyrå, Rapporter 2020/41.
- Departementene. (2020). *Vi – de pårørende. Regjeringens pårørendestrategi og handlingsplan*. Helse- og omsorgsdepartementet.
- Daatland, S. O. & Herlofson, K. (2004). *Familie, velferdsstat og aldring: familiesolidaritet i et europeisk perspektiv* (NOVA, Rapport 7/2004). Norsk institutt for oppvekst, velferd og aldring.
- Daatland, S. O., Herlofson, K. & Slagsvold, B. (2013). Hvem har ansvaret? Folkemeningen om familiens og velferdsstatens ansvar i ulike land. I S. O. Daatland & B. Slagsvold (Red.), *Vital aldring og samhold mellom generasjoner. Resultater fra Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon (NorLAG) – runde 1 og 2*. (NOVA, Rapport 15/2013). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Polity Press.
- Gautun, H. & Bratt, C. (2023). Help and Care to Older Parents in the Digital Society. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 13(4), 67–87 . <https://doi.org/10.18291/njwls.137453>
- Gautun, H. & Bratt, C. (2024). Caring for older parents in Norway – How does it affect labor market participation and absence from work? *Social Science & Medicine*, 346, 116722.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2024.116722>
- Gautun, H. & Hagen, K. (2010). How do middle-aged employees combine work with caring for elderly parents? *Community, Work & Family*, 13(4), 393–409.
<https://doi.org/10.1080/13668800903360625>
- Herlofson, K., Slagsvold, B. & Lima, I. A. (2013). Fra holdninger til handlinger – om voksne barns ansvar for foreldre med behov for hjelp. I S. O. Daatland & B. Slagsvold (Red.), *Vital aldring og samhold mellom generasjoner. Resultater fra Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon (NorLAG) – runde 1 og 2*. (NOVA, Rapport 15/2013). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Kitterød, R. H. & Teigen, M. (2023). Oppslutning om likestilling: Er enigheten i ferd med å slå sprekker? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 64(3), 262–275.
<https://doi.org/10.18261/tfs.64.3.6>
- Kotsadam, A. (2011). Does Informal Eldercare Impede Women's Employment? The Case of European Welfare States. *Feminist Economics*, 17(2), 121–144.
<https://doi.org/10.1080/13545701.2010.543384>
- Lister, R. (1994). «She has other duties» – women, citizenship and social security. I S. Baldwin & J. Falkingham (red.), *Social Security and Social Change: New Challenges to the Beveridge Model*. Harvester Wheatsheaf.
- Mair, C. A., Chen, F., Liu, G. & Brauer, J. R. (2016). Who in the World Cares? Gender Gaps in Attitudes toward Support for Older Adults in 20 Nations. *Social Forces*, 95(1), 411–438.
<https://doi.org/10.1093/sf/sow049>
- Meld. St. 14 (2020–2021). *Perspektivmeldingen 2021*. Finansdepartementet.
- Meld. St. 24 (2022–2023). *Fellesskap og meistring. Bu trygt heime*. Helse- og omsorgsdepartementet.

- Naldini, M., Pavolini, E. & Solera, C. (2016). Female employment and elderly care: the role of care policies and culture in 21 European countries. *Work, employment and society*, 30(4), 607–630. <https://doi.org/10.1177/0950017015625602>
- Nav. (2023). [2023_3kv_PST080_Avgangsalder_fra_arbeidslivet_Kjonn_Tidsserie\(1\).pdf](#)
- NOU 2022: 7. (2022). *Et forbedret pensjonssystem*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
- NOU 2023: 4. (2023). *Tid for handling — Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*. Helse- og omsorgsdepartementet.
- Orloff, A. (1993). Gender and the Social Rights of Citizenship: The Comparative Analysis of Gender Relations and Welfare States. *American Sociological Review*, 58, 303–328.
- Statistisk sentralbyrå. (2024). <https://www.ssb.no/statbank/table/07203/>
- Syse, A. & Strand, B. H. (2022). Hva betyr økt levealder for den framtidige (potensielle) arbeidsstyrken? *Søkelys på arbeidslivet*, 39(2), 1–15. <https://doi.org/10.18261/spa.39.2.4>
- Ulmanen, P. & Szebehely, M. (2015). From the state to the family or to the market? Consequences of reduced residential eldercare in Sweden. *International Journal of Social Welfare*, 24(1), 81–92. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/ijsw.12108>
- Vaage, O. F. (2012). *Tidene skifter. Tidsbruk 1971-2010*. Statistiske analyser nr. 125, Statistisk sentralbyrå.
- Vangen, H. (2021). The Impact of Informal Caregiving on Labour Supply Before and After a Parent's Death. *Journal of Population Ageing*, 14(2), 201–228. <https://doi.org/10.1007/s12062-020-09279-2>

Vedlegg

Vedleggstabell 1

Deskriptiv statistikk for analyseutvalget. Prosent og gjennomsnitt, standardavvik i parentes

	Spurt om kvinner			Spurt om menn		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
Kjønn						
Menn	51			49		
Kvinner	49			51		
Alder						
18–29 år	19	19	19	18	19	17
30–44 år	26	27	25	26	26	26
45–66 år	36	35	38	37	36	39
67–79 år	18	18	18	19	19	18
Har barn						
Ja	64	61	67	65	62	68
Nei	36	39	33	35	38	32
Yrkesaktiv						
Ja	67	72	62	68	71	64
Nei	33	28	38	32	28	36
Utdanning						
Grunnskole	7	8	6	8	7	8
Allmenn VGS	20	19	21	19	18	20
Yrkesfag/fagskole	38	39	37	39	43	35
Høyere utdanning, kort	20	20	19	18	18	19
Høyere utdanning, lang	15	15	16	16	14	18
Oppslutning om likestilling	3,48	3,18	3,77	3,47	3,18	3,76
Indeks, gjennomsnitt	(0,90)	(0,91)	(0,79)	(0,88)	(0,87)	(0,79)
Oppslutning om essensialisme	3,60	3,76	3,43	3,57	3,71	3,43
Indeks, gjennomsnitt	(0,87)	(0,85)	(0,87)	(0,04)	(0,80)	(0,85)
Antall respondenter	1900	891	1009	1949	886	1063